

Victor Horta in het begin van de 20ste eeuw

Dossier voor de leerling

Dossier voor de leraar : <https://www.erfgoedklassen.brussels/lesmateriaal/victor-horta-en-de-art-nouveau>

Laten we terugkeren naar het jaar 1893.

Victor Horta vindt een nieuwe architecturale taal uit. Dit is dus geleden.

In dat jaar tekent hij de plannen van een huis voor zijn vriend Emil Tassel, een professor meetkunde aan de universiteit. Dit huis heet 'Hotel Tassel'.

HALTE 1 Paul Emile Jansonstraat

Een nieuw decor!

In 1893 is dit een totaal nieuwe straat. Ze heet dan Turijnstraat, naar een stad in Italië. Tracht je in te beelden dat er toen nog maar weinig huizen in de straat waren. Er waren ook nog niet veel auto's.

- Welk van de twee onderstaande foto's geeft dan het best die tijd weer?

Tijdens de bouwwerken trekt de woning reeds de aandacht van de voorbijgangers. Maar waarom?

De gevel van de meeste huizen uit die tijd hebben erkers. Dit zijn gesloten balkons die aan de bewoners een beter zicht op de straat geven.

- Kleur de erker op de gevel van het buurhuis.

- Victor Horta noemt hen...

...opgehangen kleerkasten!

- Waarin verschilt de erker van Horta van de andere? Kruis elk antwoord aan dat je juist lijkt. Die van Horta...
 - is afgerond.
 - vormt geen rechte hoek met de gevel.
 - lijkt de gevel te doen opzwellen.

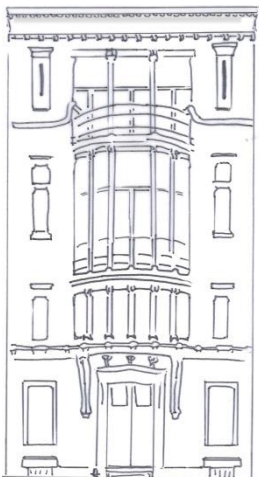
Welke vernieuwer gaat hier wonen?

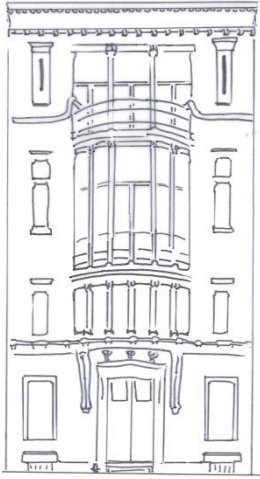
In 1897 is het huis klaar. De familie Tassel verhuist.

De stenen op de gevel zijn mooi bewerkt. Het zijn bijna echte beeldhouwwerken. Ze lijken wel te leven.

- Zoek de drie onderstaande details op de gevel en noteer hun nummer op de juiste plaats op de tekening.
- Wat doen deze details? Verbind hun handelingen met het juiste detail.

- Ik haak me vast.
- Ik ga vooruit.
- Ik zwel op.

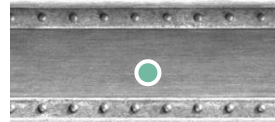

Men vindt ook ijzer op de gevel. Zelfs in drie verschillende vormen!

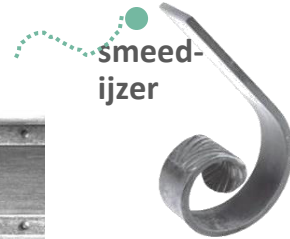
- Waar vind je de drie onderstaande voorbeelden terug op de gevel. Verbind ze met hun juiste plaats op de tekening.

gietijzeren zuiltje

stalen latei

smeedijzer

- Zie je stalen lateiën op de buurhuizen? JA - NEE

Vanop de straat kan je weten wat er achter de ramen gebeurt, maar daarvoor heb je toch enkele tips nodig. Gebruik de tips om de ramen met de functie van de kamer te verbinden.

...de belangrijkste kamer in het huis is het bureau van Emile Tassel...

tips

Maar het meest vernieuwende van deze woning vinden we binnen...

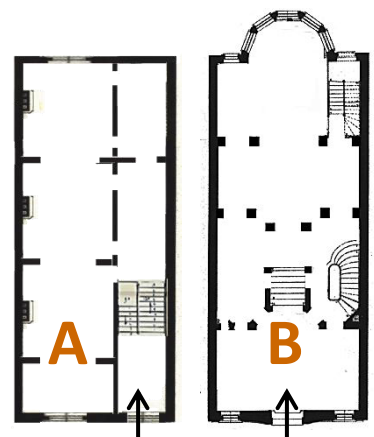
Hier heb je twee plannen van een gelijkvloers.

Welk van de twee is hotel Tassel? A B

Tip: ↑ = voordeur

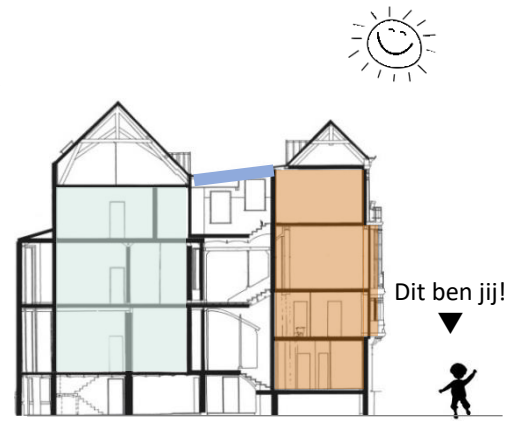
- Welk van de twee heeft volle muren? A B

Tip: — = muur ■ = pilaar

De vrijgezel Emile Tassel gaat samen met zijn moeder in zijn huis wonen. Hij ontvangt er graag vrienden. Observeer de doorsnede van de woning en denk aan de voorgaande oefeningen.

- In welk deel werkt hij en ontvangt hij zijn vrienden? ○
- In welk deel bevinden zich de andere kamers? ○
- De blauwe lijn op de tekening is een glazen dak. Teken de zonnestralen die het huis binnenschijnen.

Vervolledig dit detail.

HALTE 3 Livornostraat 135-137

Beïnvloeding?

Observeer dit gebouw van architect Louis Bral goed (in werkelijkheid, niet de foto 😊). De plannen zijn getekend in 1898, een jaar na de afwerking van hotel Tassel. Er is geen twijfel dat Horta Louis Bral heeft beïnvloed!

- Omcirkel twee overeenkomsten met het hotel Tassel op deze kleine foto.

Hum hum...
Denk aan het
ijzer in zijn
verschillende
vormen...

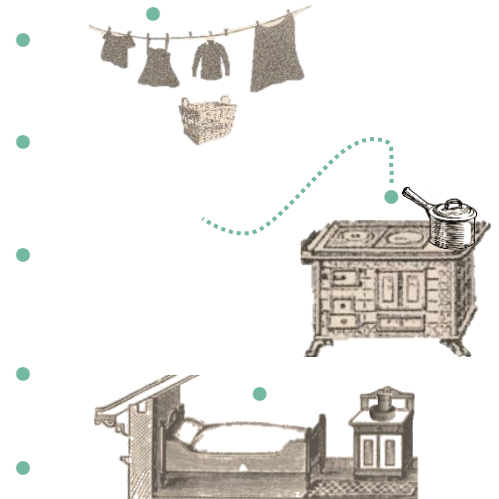

In dit huis woont de familie Fraigneux: de ouders met hun kinderen, maar ook een bediende die we Marie noemen.

- Op de foto ontbreekt een raam. Teken het er terug bij.

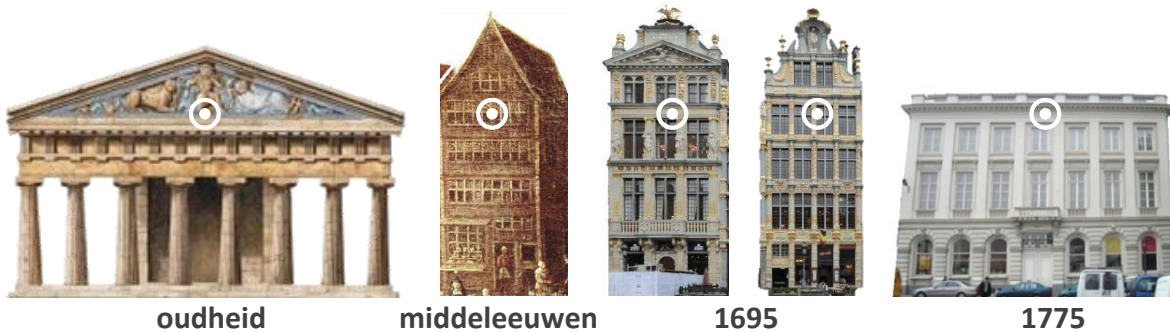
- De verdiepingen met grote ramen en hoge plafonds zijn voor de familie. Maar waar werkt en slaapt Marie? Verbind haar bed, het kookvuur en de was met de juiste verdieping.

Tip: helemaal onderaan bevindt zich de kelderkeuken.

- Teken jezelf naast het raam van de kelderkeuken. Respecteer wel de verhoudingen.

- Zie je wat er gebeurt in de woonkamer? JA - NEE

- Dit is een typische woning voor die periode. Ze is geïnspireerd door de architectuur van vroeger. Als je overeenkomsten vindt met de gebouwen van vroeger, verbind ze dan met het schepnet.

En Horta dan?... Hij gebruikt deze invloeden niet. Hij creëert een nieuwe kunst, een Art nouveau.

Vandaag lijkt de Louisalaan een beetje op een autostrade. Je hoort niets anders dan verkeer. Observeer de drie oude foto's. Wat hoorde men op het einde van de 19de eeuw?

- hoeven van paarden
- wielen van koetsen en karren
- vogelgezang
- de bel van de tram
- gesprekken van wandelaars
-

Bruxelles.

Avenue Louise.

Armand Solvay en zijn jonge vrouw beslissen een huis te bouwen langs de Louisalaan, één van de chiqueste lanen in Brussel. Voor hun woning doen ze beroep op Victor Horta, die op dat ogenblik de meest vernieuwende architect in de stad is.

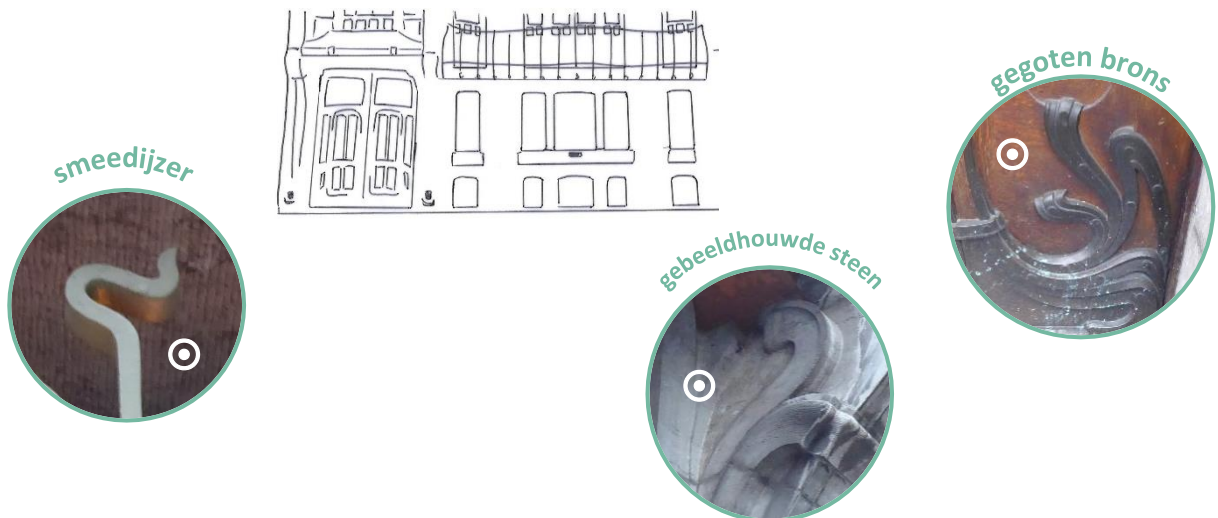

Victor Horta vindt een speciale kromme lijn uit.

- Vervolledig de lijnen die in de witte bollen ontbreken.
- Volg op de foto de rode lijn.
- Je kan hieruit afleiden dat...
 - de lijnen stoppen als het materiaal verandert.
 - de lijnen verder lopen van het ene naar het andere materiaal.
 - alles apart is gemaakt.
 - alles als één geheel is gemaakt.

- De lijnen die je getekend hebt, vind je overal, in alle soorten materialen. Zie hier drie voorbeelden.

- Vind deze drie voorbeelden terug op het gelijkvloers en verbind ze met hun juiste plaats op de tekening.
- Vul de zin van Victor Horta aan, nadat je de lijnen op de gevel goed bekeken hebt.

Van een plant behoud ik enkel...

- de bloemblaadjes
- de stengels
- de bladeren

- Deze kromme lijn is typisch voor Victor Horta. We noemen dit 'zweepslagmotief'. Maar hoe stel jij je deze zweepslag voor?
 - in rust, slap op de grond
 - in actie, klappend in de lucht

- Teken nu zelf met je vinger zo'n lijn in de lucht.

Ga dicht bij de gevel staan. Bekijk nu de gevel van onder tot boven. Je ziet onmiddellijk dat deze gevel niet vlak is.

- Hoe vertrekt de gevel vanaf het voetpad?

eerder zo?

of eerder zo?

- Welke vorm heeft de steen onder het balkon?

eerder zo?

of eerder zo?

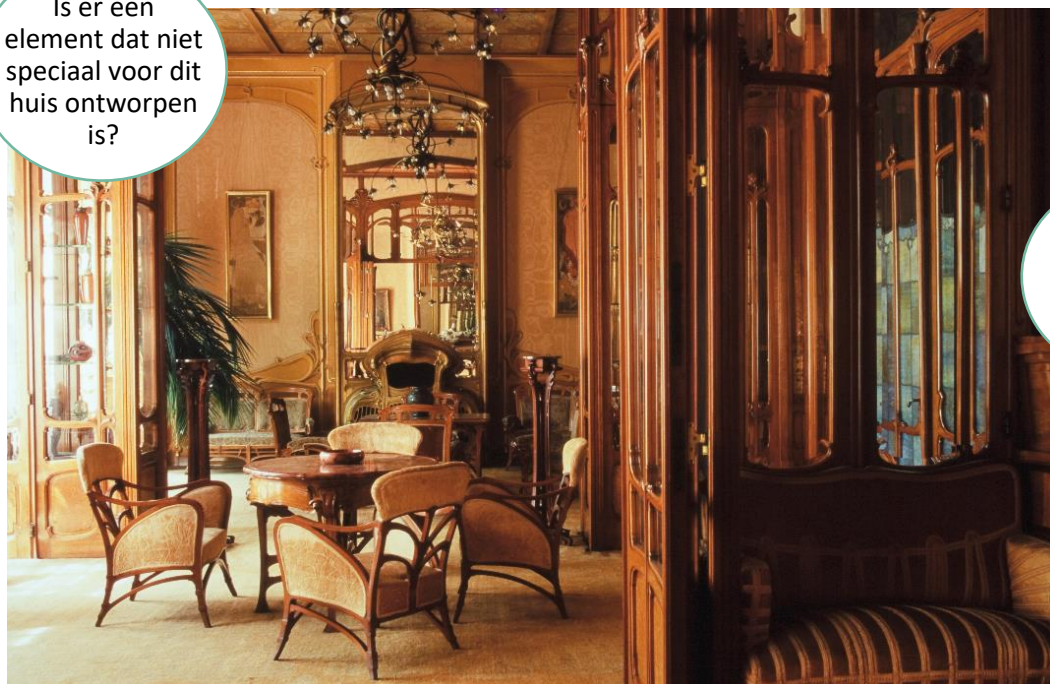
In deze periode hield ik dus niet echt van...

- alles dat vlak is.
- van gebogen lijnen.
- van scherpe hoeken.

Ah, nu begrijp ik het wat beter!

Is er een element dat niet speciaal voor dit huis ontworpen is?

Dat zou me verbazen. Laat me dit eens bekijken!

En hoe leefde men dan in zo'n huis?

- Hoeveel mensen konden er op het balkon?

Psst! Doe samen de test. Zet jullie met zoveel mogelijk onder het balkon.

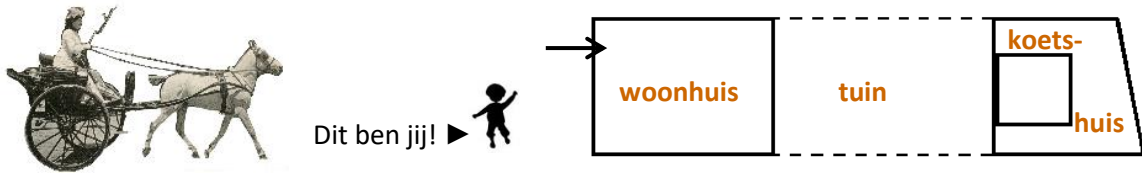
Dit balkon geeft uit op het salon van de foto. Voor wie zijn deze balkons?

- voor de familie
- voor de vele vrienden van de familie

- Waarom is de toegangsdeur zo groot?

Psst ! Denk aan hoe men zich in die tijd verplaatste.

Hier heb je het grondplan van het gebouw. Teken de weg van de koets tot in het koetshuis.

Rond 1900 woonden in dit huis... de familie Solway, 5 dienstbodes, 3 kokkinnen, 1 schrijnwerker met zijn vrouw en zoon, 1 verpleegster, 1 conciërge, 1 kindermeid, 1 kamermeid.

- Dit is volgens jou... juist fout

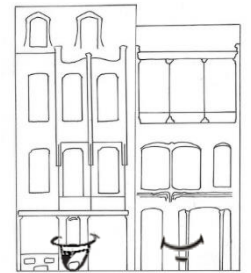

HALTE 7 Amerikastraat 23-25

Bij Horta thuis

Eindelijk heeft Victor Horta in 1898 zelf voldoende geld om zijn eigen woning te bouwen. Hij gaat er in 1901 wonen.

Maar waarom bouwt hij twee huizen? En waarom twee voordeuren? Omdat de ene kant zijn woonhuis is, en de andere zijn bureaus. Maar welke kant is nu het woonhuis en welke de bureaus? De gevel kan het je vertellen! Verbind de tekstballonnen met de juiste gevel.

Ik heb grote ramen, want de mensen die hier werken en tekenen hebben veel licht nodig.

Ik heb meer reliëf en versiering, want ik ben reclame voor het ideale huis.

- Denk aan het huis dat gebruikelijk was in die periode (p.5). Waar zou je hier het salon plaatsen? Zet een kruis op de tekening van de gevel.

Op de gevel van de bureaus herhalen sommige elementen zich, alsof het echo's zijn.

- Deze vorm herhaalt zich 3 keer. Vind hem terug op de gevel en teken hem op de foto.

Horta brengt de versieringen niet alleen aan omdat ze mooi zijn.

- Zoek naar het beeldhouwwerk onder het raam van de eerste verdieping van de bureaus. Teken de 4 elementen die ontbreken op de foto hieronder.
- Welke functies hebben deze versieringen. Kruis de juiste antwoorden aan.

Ik ondersteun de...

Ik doe meer dan versieren...

Ik voer het water weg, ik ben dus de...

Ik omkader het...

- pilaar
- verluchttingsrooster
- afvoergoot

- pilaar
- verluchttingsrooster
- afvoergoot

- pilaar
- verluchttingsrooster
- afvoergoot

- Observeer dit element in ijzer. Het heeft ook verschillende functies. Het dient om...
 - de erker te ondersteunen
 - het balkon op te hangen
 - te versieren

Alles is dus ook heel praktisch!

Vind het standpunt van de foto terug en zet je op dezelfde plaats, helemaal tegen de gevel. Waarom koos Horta voor dit materiaal op deze plaats?

.....

Alle elementen zijn ook erg bewerkt. Zoek dit detail in smeedijzer en bestudeer het goed. Hoe heeft de smid het gemaakt?

- Welke ijzeren staaf heeft hij hiervoor gebruikt?

een ronde staaf

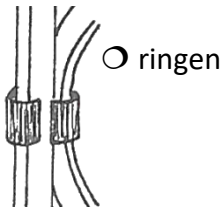
een vierkante staaf

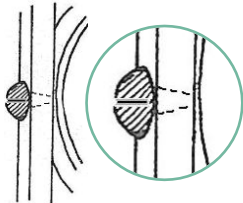
een platte staaf

- Uit hoeveel delen bestaat het detail?

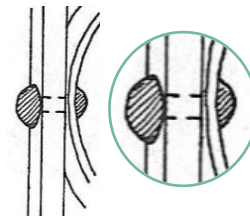
- Hoe zijn de delen aan elkaar gezet? Met de hulp van...

ringen

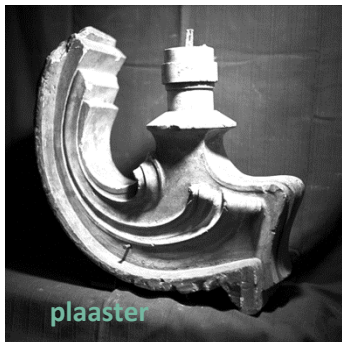
vijzen

klinknagels

De smid is niet de enige die aan deze gevel gewerkt heeft, toch past alles perfect. Het bewijs!

- Vervolledig de foto.

- Horta gebruikte hiervoor een truc. Kijk goed naar de tip.

← Wat was de truc?

.....

De huizen van Horta waren zodanig aan de smaak van de bewoners aangepast, dat het haast portetten waren. Maar mensen veranderen, smaken en constructietechnieken ook. Al snel beantwoordden deze huizen niet meer aan de nieuwe manieren van leven. Horta zelf gaat tijdens de Eerste Wereldoorlog in ballingschap in Engeland en de VS. Bij zijn terugkomst verlaat hij zijn huis. Zijn Art nouveau was een korte tijd erg in de mode, maar evolueert al snel naar een andere vorm van architectuur. Maar dat is een ander verhaal...

Na al jullie observaties zijn jullie echte experts geworden in de art nouveau van Victor Horta. Of niet? Dit gaan we even testen met dit laatste spel: 'Horta of geen Horta?'.
- Zijn onderstaande details van Horta? Verbind elk detail met de juiste zoemer op de stoel.

